

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

50-РІЧЧЮ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

МАТЕРІАЛИ
щорічної підсумкової конференції
професорсько-викладацького складу
факультету іноземної філології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

24-25 лютого 2016 року

Ужгород
2016

Матеріали щорічної підсумкової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземної філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 24-25 лютого 2016 року. – Ужгород: ПП «АУТДОР – ШАРК», 2016. – 144 с.

У збірнику вміщено матеріали конференції, які присвячені основним проблемам сучасного мовознавства, літературознавства, методики мовної освіти, а також педагогічним, психологічним, культурологічним та історичним проблемам розвитку освіти у світі Болонських реалій.

Члени Редколегії:

Фабіан М.П. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Андрусяк І.В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Бартош О.П. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Бобинець С.С. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри французької мови і зарубіжної літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гвоздик О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голик С.В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рошко М.М. – кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Швед Е.В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри класичної та румунської філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету іноземної філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (протокол № 4 від 27 квітня 2016 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції.

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО

<i>Фабіан М.П. Тлумачний словник англійської мови як емпірична база сучасної семантики</i>	7
Бенедик М.І. <i>Key Considerations in Corpus Compilation</i>	10
Бленкан В.О. До питання про класифікацію текстових корпусів	13
Боднар О.М. Теоретико-методологічні засади лінгвістичного аналізу німецької фахової мови екології	16
Вайнагін Т.М. <i>The Specificity of the Twentieth-Century Literary Parody</i>	18
Вереш М.Т. Вмотивованість термінів німецької християнсько-богословської терміносистеми	21
Гвоздяк О.М. <i>Die Morphologischen Besonderheiten der Deutschen Mundarten in Transkarpatien</i>	23
Голік С.В. Соціокультурні чинники впливу регіональних варіантів на розвиток англійської мови	25
Готра Ю.Ю. Лінгвокультурологічний аналіз фразеологічних одиниць	27
Крайник Д.С. Семантика дієслів на позначення прояву бажання у неспоріднених мовах	30
Мигoliniць-Шовак О.І. Вираження емоцій компонентами невербальної комунікації	33
Мельник М.С. Особливості стилю кіномови постмодернізму	35
Онишак Г.В. Семантика іменників на позначення зла в сучасних англійській та українській мовах	36
Остич Д.Ю. Німецька медична термінологія: особливості перекладу на українську мову	40
Петій Н.В. Гендерні стереотипи у піснях Діснея	42
Почепецька Т.М. <i>Stop-Short Utterances as Markers of Understatement</i>	45
<i>Решетар О.В. Метафори в політичному дискурсі США та Великобританії</i>	47
Рорач Л.В. <i>Semantic Way of Term Formation in English Mathematics Terminology</i>	48
Сливка М.І. <i>Nationally-Loaded Words in Translation from Ukrainian into English</i>	51
Сливка Н.Т. До питання про когнітивний підхід у побудові мовної картини світу	53

value of individual graphemes is in some cases a problem itself which produces different TL representations: Volodymyr :: Vladimir, Olga :: Olga, Ihor :: Igor etc. In most cases it is the linguistic awareness of the author (or translator), along with his/her conceptual historical outlook, which determine the choice between the possible options. The translator should not overuse the means that emphasize the national colouring. If the text is over-loaded with the nationally coloured exotic components, the reader could be fatigued by the vast amount of unfamiliar details. His attention might be diverted from the key points of the message. His focus on the realias can make him overlook other important parts of the message.

УДК 81'243:165.194

ДО ПИТАННЯ ПРО КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД У ПОБУДОВІ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Сливка Н.Т.

Кафедра іноземних мов

Конкретизуючи задачі, які стоять перед когнітологами, Є.С.Кубрякова слушно зауважує, що їхні зусилля мають бути спрямовані на те, щоб "вибрати із власне мовного матеріалу якнайбільше відомостей про нього самого і про те, що стоїть за цим матеріалом". Розвиток когнітивного підходу до вивчення мовних явищ сприяє розумінню мови як джерела знань про концептуальні чи когнітивні структури нашої свідомості. Враховуючи те, що мовні категорії невідокремлені від мисленнєвих категорій, вивчення мовних явищ передбачає оперування когнітивними категоріями.

Як відомо, людська думка не має деякого конкретного та єдиного варіанта репрезентації. За своєю природою думка людини передбачає, з одного боку, об'єктивний та незалежний від неї матеріальний світ, який вона відображає, а з іншого – вербальні засоби її вираження. Мова не виконує функцію породження думки, але надає можливість формування та реконструкції ментальної реальності людини. Реальна дійсність відображається в мозку людини як процес мислення та як накопичення знань про цю дійсність, які репрезентовані в матеріальних формах мови. В результаті у людини формуються загальні поняття, які потім утворюють цілісну і гнучку систему знань про світ. Мислення не тільки існує у формах думок, але реалізується у конкретних вербальних одиницях різної складності, які й експлікують їх. Мова є невід'ємною частиною людського пізнання і пов'язується з філософським осмисленням дійсності. Вона забезпечує наші безперервність духовного життя, конденсує світоглядну систему, закріплює її зберігає ціннісні уявлення особистості її, у свою чергу, впливає на їх виникнення у свідомості людини.

Наша система знань складається із концептів різного рівня складності й абстракції, сформованих у різні способи. Концепт існує у ментальній реальності людини як сукупність знань й інформації про минулий,

актуальний та вірогідний стан справ у реальному світі в контексті цінностей, потреб, оцінки, асоціацій, емоцій і т.д. Усвідомлення його як ментального утворення дозволяє не тільки реконструювати ментальний світ носія мови, але й відтворити його етноментальну характерологію. Ю.С.Степанов визначає концепт як "згусток культури у свідомості людини"; те, у чому культура стає складовою ментального світу людини.

На сьогодні у рамках досліджень із когнітивної лінгвістики вчені намагаються детальніше розкрити відношення між сприйняттям, усвідомленням дійсності, концептуалізацією, способами організації концептів у структури знань та способами закріплення, фіксації цих структур знань у мові. Лінгво-когнітивні простори різних національних культур можуть суттєво відрізнятися один від одного за наявністю концептів, їх когнітивно-семантичними структурами та принципами їх лексико-граматичної організації вираження у мовному матеріалі.

В інтерпретативному режимі система вербальних значень співвідноситься з етнокультурною компетенцією носіїв мови, концептуальне наповнення якої представляє собою одну із визначальних рис ментальності культурної спільноти, так як саме у мові, через призму характерних для неї стереотипів, еталонів (семантичного, лексичного характеру та граматичних категорій) відображено концептуальне світосприйняття носіїв мови. Ілюстративним прикладом вище сказаного можуть слугувати етикетні формули для відтворення одних тих же комунікативних ситуацій в українській та англійській мовах. Українські етикетні одиниці *На здоров'я!* *Літе на здоров'я!* *Пийте на здоров'я!* *Насіть на здоров'я!* мають закорінний відповідник в англійській мові *You are welcome!* Побажанню людини, яка пичнула, в українській мові *Будьте здорові!* відповідає англійський еталонний вираз етикету *(God) bless you!* Всі вище згадані етикетні формули в обох мовах вербалізують концепт "доброзичливості", та в українській мові, на нашу думку, простежується конкретизація даного багаторівневого концепту за рахунок його асоціативного зв'язку з концептом "здоров'я", що й лексично прямо відображено в поданих українських етикетних виразах.

Когнітивне наповнення просторових показників (прислівників, прийменників, постпозитивів) також відіграє помітну роль у специфіці мисленнєвого членування навколишнього світу деяким етносом та формування його мовної картини світу. За допомогою цих просторово-функціональних одиниць мови здійснюється категоризація результатів пізнавальної діяльності людини і відповідно врахування їх когнітивного змісту забезпечує розуміння специфіки внутрішніх зв'язків між елементами певної мовної картини світу та сприяє вільному володінню іноземною мовою.

Прислівники, прийменники, постпозитиви показують на просторові відношення між об'єктами, в деякий визначений спосіб орієнтують досвід людини, "вписуючи" об'єктивну реальність в просторові моделі (ширшад, моделі вертикалі й горизонталі). Вибір прийменника зумовлений, з одного боку, специфікою взаємодії людини та середовища, а з іншого боку – культурно-національними нормами, стереотипами – особливостями

національного світосприйняття. Так прийменники *down* та *up* в англійській мові відтворюють типову просторову модель вертикалі, яка традиційно наявна й в інших мовних картинах світу, вказуючи на рух униз та уверх відповідно. Однак фразові дієслова англійської мови, які містять їх, можуть викликати певні труднощі розуміння в іноземця, хоча слугують когнітивним наповненням вищезгаданої просторової моделі вертикалі. Англійське речення *He walked up and down the room*, що українською мовою перекладається як *Він ходив туди-сюди по кімнаті; Він не знаходив собі місця в кімнаті*, є прикладом того, як прийменники, будучи граматично службовою категорією, слугують маркерами національної картини світу.

Відмінності у мовних явищах відображає різницю не в способі мислення (тобто в характері когнітивних процесів), але й в особливостях концептуальної сітки. Вивчення цих особливостей на основі мовного матеріалу надає можливість краще зрозуміти власну культуру та мислення, а також інші культури та типи світобачення.

Література:

1. Баксанский О.Е. Репрезентирование реальности: когнитивный подход / О.Е.Баксанский, Е.Н.Кучер. – М.: Альтекс, 2001. – 140 с. 2. Кравченко А.В. Является ли язык репрезентативной системой? / А.В.Кравченко // *Studia Linguistica Cognitiva*. Вып. 1. Язык и познание: Методологические проблемы и перспективы. – М.: Гнозис, 2006. – С.135-156.
3. Кубрякова Е.С. Проблемы представления знаний в языке / Е.С.Кубрякова // Структуры представления знаний в языке. – М.: ИНИОН РАН, 1994. – С.5-31

УДК [811.161.2+811.111]*373

ЗАПОЗИЧЕНІ ТЕРМІНОТВОРЧІ ЕЛЕМЕНТИ В ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Смужаниця Д.І.

Кафедра іноземних мов
кандидат філологічних наук, доцент

Вагомим джерелом розвитку французької та української юридичної термінології є запозичення окремих терміноелементів при термінологічному словотворі.

Термінологічний словотвір тісно пов'язаний з тенденцією до економії мовних знаків, що передають зміст висловлювання. Тому особливо продуктивними залишаються префікси латинського та грецького походження, які формують юридичні терміни зі сфери міжнародного вжитку.

Розглянемо детальніше відповідники найуживаніших запозичень термінотворчих елементів. Так, терміноелемент *co-* має значення спільності, подібності і передається українською мовою здебільшого:

- 1) словами з префіксом *спів-*:
collaboration – співробітництво; *coindivisaire* – співвласник;